

Protocol Veilig Slapen in de Dagopvang

Ons beleid om de kans op wiegendood te verkleinen

Wiegendood¹, ofwel Sudden Unexpected Death in Infancy (SUDI), komt in Nederland relatief weinig voor. Jarenlang was het aantal gemiddeld 25 per jaar, dat zijn 2 baby's per maand. De laatste jaren is dit aantal helaas toegenomen naar gemiddeld 38 per jaar.

Rondom wiegendood zijn nog veel vragen onbeantwoord. Maar wel bekend is welke maatregelen en adviezen helpen om het risico tot het uiterste te beperken.

Dit protocol beschrijft het veilig slapen beleid in de dagopvang voor kinderen tot 2 jaar, met als basis de 4 belangrijkste slaapadviezen 'De 4 van Veilig slapen in de Kinderopvang'. Kinderen mogen vanaf 18 maanden eventueel in een laag bedje of op een stretcher slapen, in dat geval is dit protocol niet meer van toepassing.

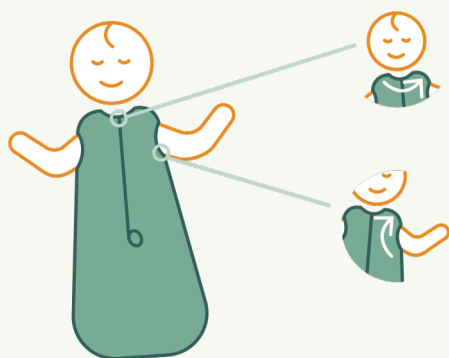
Dit protocol is onderdeel van het Veiligheids- en Gezondheidsbeleid van onze organisatie.

¹ Internationaal komt wiegendood het best overeen met SUDI, een samenstelling van meerdere categorieën van plotseling en onverwacht overlijden van baby's, waaronder Sudden Infant Death Syndrome (SIDS). In 2020 zijn er in Nederland 28 baby's overleden die onder de SUDI vallen. In 2021 was dat aantal 26, in 2022 steeg dit getal naar 36. En in 2023 naar 41 baby's. Het voorlopige cijfer voor 2024 is 37.

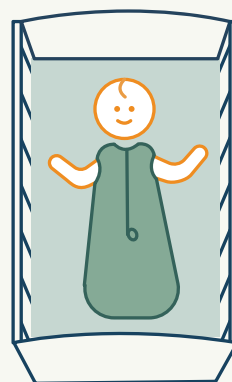
De 4 van Veilig Slapen in de kinderopvang

Als wij een baby in bed leggen, dan...

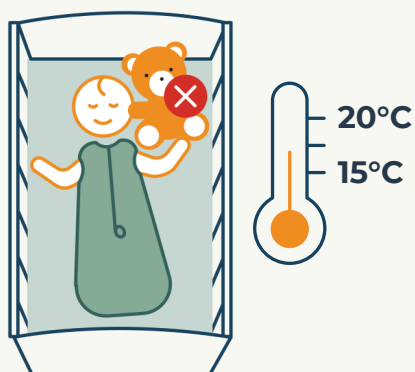
- 1 ...leggen wij de baby in een slaapzak



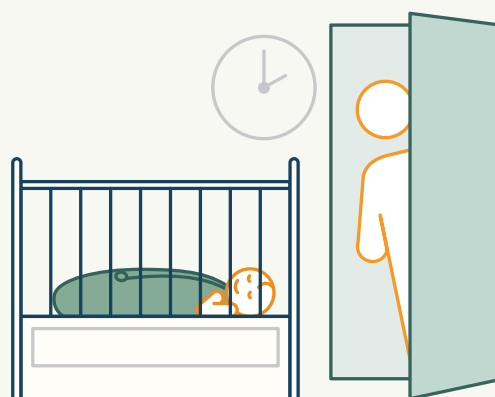
- 2 ...leggen wij de baby op de rug



- 3 ...leggen wij de baby in een veilig bedje

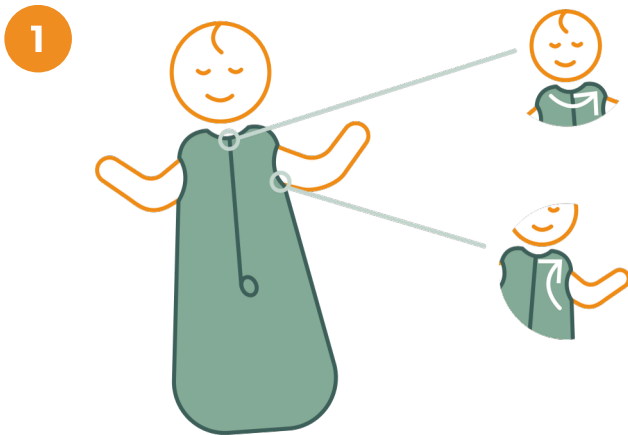


- 4 ...houden wij voldoende toezicht



De 4 van Veilig Slapen in de Kinderopvang

Als wij een baby in bed leggen, dan leggen wij de baby in een slaapzak



Een slaapzak is het meest veilige beddengoed. Extra beddengoed (laken en deken) is niet nodig en gebruiken we dus niet standaard.

In een slaapzak blijft het gezicht van de baby vrij, waardoor het altijd goed kan ademen.

Wat is een veilige slaapzak?

- **Niet te warm:** de temperatuur in de slaapkamer is bepalend voor het type (met of zonder mouwen) en de dikte van de slaapzak. Met de bovenkant van de vingers, voelen we aan de achterzijde van het nekje. Zolang het nekje van een baby in bed prettig (= lauw) aanvoelt, heeft de baby het aangenaam.
- **Niet te groot:** de armsgaten en de halsopening moeten goed aansluiten, zodat een baby niet met het hoofdje of de armen in de slaapzak terecht kan komen.
- **Sluit met een rits:** niet met knopen of drukkers. De sluiting van de rits zit ter hoogte van de onderbeentjes. Dit voorkomt dat de grootte van de halsopening kan variëren of een baby de sluiting kan openen.
- **Armen kunnen vrij bewegen:** de armen van de baby zitten niet opgesloten in de slaapzak of in een gedwongen stand omhoog.

Een door ouders zelf meegebrachte slaapzak wordt alleen gebruikt als deze voldoet aan deze 4 voorwaarden.

Geen mutsje in bed

Baby's krijgen binnen geen mutsje op, dat is niet nodig en zelfs gevaarlijk. Het hoofd is namelijk heel belangrijk voor de warmteregulatie.

Uitzondering: stevig instoppen met een strakgespannen laken

In sommige situaties mag een baby in een slaapzak strak ingestopt worden met een laken. Belangrijk hierbij is dat het laken groot genoeg is om stevig ingestopt te worden en dat het bedje laag opgemaakt wordt, dus met de voetjes bijna bij het voeteneind.

Deze uitzondering maken we voor:

- Baby's die aanstalten maken om te gaan omdraaien van rug naar buik, maar nog niet in staat zijn om zelf terug te draaien. Het strakke laken zorgt ervoor dat de baby langer veilig op de rug blijft liggen.
- Baby's die erg veel huilen en/of onrustig zijn en daardoor slecht slapen. Het strakke laken draagt eraan bij dat de baby rustig wordt.

Is een baby bij het slapen gewend aan een fopspeen?

Geef deze dan ook bij de opvang consequent voor het slapen, omdat veranderingen in routine het risico kunnen verhogen.



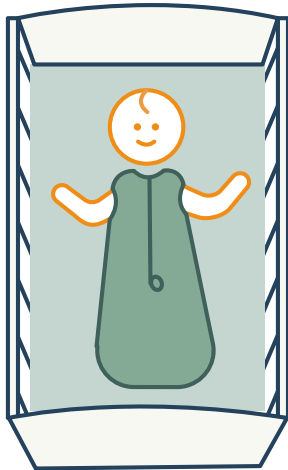
Gebruikt een baby medicijnen?

Controleer dan altijd of de medicijnen op naam van het betreffende kind staan. Een arts zal namelijk, wanneer het een baby betreft, geen medicijnen met slaapverwekkende bijwerking voorschrijven. Dit verhoogt namelijk de kans op wiegendood.

De 4 van Veilig Slapen in de Kinderopvang

Als wij een baby in bed leggen, dan leggen wij de baby op de rug

2



Rugligging is de veiligste slaaphouding voor een baby. Voor een baby die op de buik slaapt, is de kans op wiegendood vier tot vijf keer groter dan gemiddeld. Als een baby verkouden is zelfs nog iets meer.

Ook een baby één enkele keer op de buik te slapen leggen, bijvoorbeeld omdat de baby alleen dan rustig wordt, is risicovol. Als een baby niet gewend is aan op de buik slapen is het risico namelijk nog hoger. Er zijn helaas diverse voorbeelden waarbij zo'n uitzondering fataal afliep.

Als een baby zelf naar de buik gedraaid is, leggen we de baby terug op de rug. Zodra een baby motorisch zo ontwikkeld is, dat het zelf vlot om kan draaien van rug naar buik en ook weer terug, is het niet langer nodig om de baby terug te draaien naar de rug. Gemiddeld zijn baby's met ongeveer vijf maanden in staat om zelf van rug naar buik en weer terug te draaien, maar sommigen zijn er pas met negen maanden aan toe.

Matrasbeschermer met ventilerende toplaag

Ook op een matrasbeschermer met ventilerende toplaag is het advies om een baby altijd op de rug te leggen. Beweringen dat een baby gewoon kan doorademen als het per ongeluk op de buik draait, zijn niet bewezen. Het gebruik van dit product is toegestaan, mits alle reguliere maatregelen toegepast worden. Het product is niet helpend ter voorkoming van wiegendood.



Kritieke ontwikkelingsfase: eerste keer omdraaien van rug naar buik

In de fase waarin een baby probeert om voor de eerste keer om te draaien van rug naar buik, is er een sterk verhoogd risico op wiegendood. De keren daarna, als de baby het omdraaien nog niet goed beheerst en nog niet kan terugdraaien, geven ook een verhoogd risico. De baby kan met het gezichtje tegen het matras komen te liggen en daardoor niet goed ademen. Vaak komt deze kritieke fase in de ontwikkeling van de baby juist op het moment dat het nog maar net gestart is in de kinderopvang.

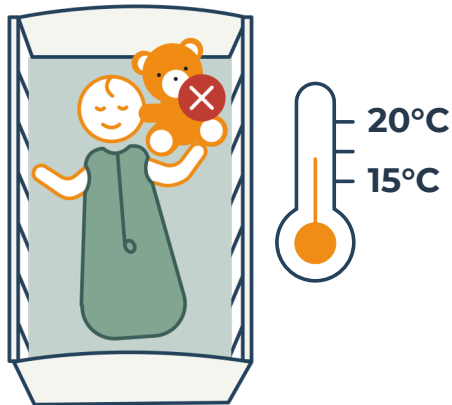
Belangrijke aandachtspunten in deze fase zijn:

- Wij informeren ouders direct als hun baby pogingen doet tot draaien naar de buik.
- Omgekeerd vragen wij de ouders actief of hun baby thuis al pogingen doet tot draaien naar de buik, zodat wij hierop voorbereid zijn.
- Wij leggen ouders uit waarom deze fase zo risicovol is. Daarnaast adviseren we ouders om hun baby overdag tijdens het spelen regelmatig even op de buik te leggen, terwijl de ouder erbij blijft. Dat is goed voor de motorisch ontwikkeling en het helpt bij het leren terugdraaien van buik naar rug.
- Bij een baby in deze ontwikkelingsfase nemen wij extra maatregelen wat betreft het stevig instoppen met een strakgespannen laken (zie advies 1) en frequenter toezicht (zie advies 4).
- Als een baby toch zelf naar de buik gedraaid is, leggen we de baby terug op de rug.

De 4 van Veilig Slapen in de Kinderopvang

Als wij een baby in bed leggen, dan leggen wij de baby in een veilig bedje

3



Alle bedden (enkel of stapelbed) voldoen aan de wettelijke eisen². Dit geldt ook voor buitenbedden. Een wieg voldoet aan de Europese veiligheidsnorm EN 1130. Een kinderwagenbak, een box of een hangmat is geen veilige slaappleaats.

Wat is een veilig bedje?

- Het bedje of de wieg heeft een stevige horizontale bedbodem.
- Het matras is stevig en vlak en past goed in het bedje.
- Een matrasbeschermer met ventilerende toplaag is toegestaan, maar ook hierop slaapt een baby altijd op de rug.
- Er worden nooit dekbedjes gebruikt en in principe ook geen lakens en dekens. Een baby slaapt in een slaapzak (zie advies 1). (Een deken in een buitenbed kan bij lage buitentemperaturen soms nodig zijn.)
- Er liggen geen kussenachtige materialen in het bed, zoals een kussen, een grote knuffel, hoofd- en zijwandbeschermers, babynestje, stabilisatierolletjes, zijligkussentjes of -wigjes, etc.
- Er liggen geen zeiltjes, tuigjes, koorden of voorwerpen van zacht plastic in het bedje.
- De slaapkamers worden regelmatig gelucht.
- De temperatuur in de slaapkamer is bij voorkeur 15-20 graden. Bij hoge buitentemperaturen in de zomer is dat niet altijd haalbaar. In dat geval kan de slaapkamer voordat de kinderen gaan slapen gekoeld worden met een airco of ventilator. Zie voor meer informatie het hitteprotocol: [Kinderdagverblijven en scholen | RIVM](#)

² [Warenwetbesluit Kinderbedden en boxen](#) en [Warenwetregeling nadere eisen kinderbedden en -boxen in de kinderopvang](#).



Klein knuffeldoekje mag wel

Waar het bij knuffels om gaat, is de kans dat een baby er met het gezichtje tegenaan komt te liggen en erin wegzakt. Dan wordt de neus en mond afgesloten en kan het niet goed ademen. Dat kan alleen bij grote, gevulde knuffels gebeuren. Een klein knuffeldoekje heeft alleen een stevig gevuld koppie en bestaat verder uit twee laagjes stof. Ook is het klein, waardoor het wel op het gezichtje van een baby kan komen te liggen, maar dit niet volledig kan afsluiten tot op het matras.

Voor kinderen vanaf 1 jaar geldt dat zij wel een knuffeltje mee mogen in bed, mits het gevulde deel van de knuffel niet groter is dan het hoofdje van het kind.

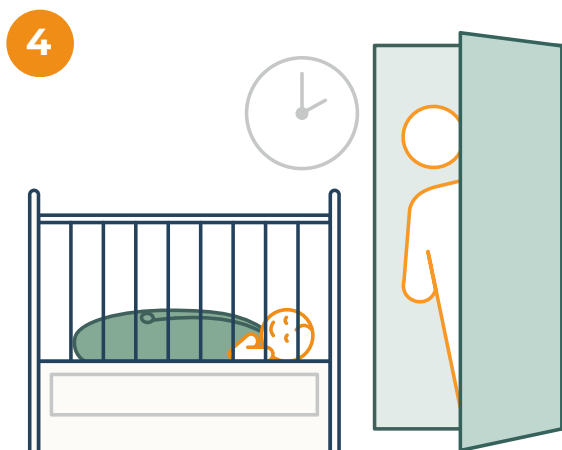
Buitenslapen

Wij hanteren de volgende richtlijnen voor buitenslapen:

- De kleding, dikte van de slaapzak (met of zonder mouwen) en het beddengoed worden aangepast aan de gevoelstemperatuur. Bij lagere temperaturen wordt aanvullend eventueel een deken gebruikt, om de baby stevig en warm in te stoppen. We gebruiken nooit een dekbed. Als de zon in het bedje schijnt, gebruiken we een parasol of aanklikbaar zonnescerm. Het bedje wordt nooit afgesloten met een laken of deken, dat belemmert de ventilatie. De temperatuur van de baby wordt gecontroleerd via het nekje (met de bovenzijde van de vingers). Zolang het nekje van een baby in bed prettig (= lauw) aanvoelt, heeft de baby het aangenaam. Koude handjes zijn normaal.
- Afhankelijk van de gevoelstemperatuur kan het nodig zijn om bij lage temperaturen een kindje dat buiten slaapt een mutsje op te doen. Belangrijk hierbij is dat het een mutsje is zonder koorden, dat goed past en dat niet over het gezichtje kan zakken als de baby met het hoofdje draait.
- Baby's mogen niet buiten slapen bij extreme weersomstandigheden, waaronder hevige regenval, mist, storm, extreme kou of hitte.
- We laten baby's in kleine stapjes wennen aan buitenslapen. Er wordt gestart met één slaapje per dag, dat indien gewenst, geleidelijk wordt uitgebreid.
- We controleren baby's die buitenslapen even vaak als dat we baby's binnen controleren.
- Baby's en kinderen met neurologische aandoeningen (schade aan ruggenmerg of hersenen) mogen niet buitenslapen. Bij twijfel wordt overlegd met een arts.
- Luchtverontreiniging – met name fijnstof en stikstofdioxide – is in verband gebracht met een verhoogde kans op wiegendood. Check regelmatig de actuele informatie over de luchtkwaliteit op de [website van de Rijksoverheid](#). Gebieden met oranje, rode en paarse kleuren scoren onvoldoende tot zeer slecht, in dat geval is het niet verstandig om kinderen buiten te laten slapen.

De 4 van Veilig Slapen in de Kinderopvang

Als wij een baby in bed leggen, dan houden wij voldoende toezicht



Regelmatig bij de slapende kinderen gaan kijken is een belangrijke beschermende maatregel om zo snel mogelijk een risicovolle situatie te signaleren.

Hoe zorgen wij voor voldoende toezicht?

- Het uitgangspunt is om eens per 15 minuten ter controle langs alle kinderen te gaan.
- We kijken telkens als we een kindje naar bed brengen, ter controle ook even in de andere bedjes.
- Startende baby's houden we zoveel mogelijk extra in het oog. Er zijn aanwijzingen dat veranderingen in omstandigheden en routine bij (jonge) baby's stress en slaapverstoring veroorzaken. We controleren daarom de eerste weken vaker. Het uitgangspunt is eens per 10 minuten.
- We houden baby's die in de ontwikkelfase zitten, waarin ze bijna gaan omdraaien van rug naar buik en baby's die net voor de eerste keer zijn omgedraaid, extra goed in de gaten. We controleren in die fase vaker. Het uitgangspunt is eens per 10 minuten.
- Om startende jonge baby's extra in de gaten te kunnen houden, laten we een baby soms tijdelijk op de groep slapen in een veilig bedje of wiegje in een rustige hoek.
- In het 1e levensjaar is de kans op wiegendood het grootst, daarom is het in die fase extra belangrijk om deze richtlijn van 15 minuten (of 10 minuten in de kritieke fase) te hanteren. Bij kinderen van 1 jaar, die goed slapen en niet ziek zijn, kan een iets ruimer interval gehanteerd worden als 15 minuten niet haalbaar is, met een minimum van elke 30 minuten.
- Om ervoor te zorgen dat fysieke controles op de afgesproken momenten uitgevoerd worden, kan gebruik gemaakt worden van reminders, bijvoorbeeld een timer.
- Aanvullend op het fysieke toezicht, kan het gebruik van een babyfoon met camera helpend zijn. De camera is belangrijk om vast te stellen of een baby bijvoorbeeld veilig op de rug ligt. Situaties waarin een babyfoon nuttig is, is bijvoorbeeld tijdens het buiten spelen.

Communicatie met ouders

Voor het succesvol uitvoeren van het veilig slapen beleid is het van groot belang dat alle betrokkenen, zowel de medewerkers in de opvang als de ouders, het beleid kennen en hiernaar handelen. Goede communicatie vanuit de medewerkers naar de ouders, maar ook van de ouders naar de medewerkers is hierbij zeer belangrijk.

Communicatie bij aanmelding

Door ouders al vóór de geboorte van hun baby op de hoogte te brengen van het veilig slapen beleid, zijn er nog geen vaste verzorgingsroutines ontstaan bij ouders. Doordat ouders van tevoren weten wat er van hen wordt verwacht, kunnen ze hier rekening mee houden en zijn ze goed voorbereid als hun baby naar de opvang gaat.

Belangrijke aandachtspunten:

- Zodra ouders hun baby aanmelden, ontvangen zij informatie (flyer, boekje, korte video) ter voorbereiding op de start bij de opvang. Hierin wordt specifiek benoemd dat het belangrijk is dat, als hun baby voor het eerst naar de opvang gaat, dat het gewend is aan het slapen op de rug, in een slaapzak, in een bedje in de slaapkamer. Ook worden ouders erop gewezen dat hun baby in principe niet ingebakerd wordt op de opvang.
- Voor meer informatie over veilig slapen en alternatieven voor inbakeren verwijzen we ouders naar kinderveiligheid.nl.
- Ouders worden op de hoogte gesteld van het veilig slapen beleid (Protocol Veilig Slapen in de Dagopvang) en weten waar ze deze kunnen lezen.

Communicatie bij intake en start wenperiode

Voor jonge baby's blijkt de overgang van thuis naar kinderopvang vaak een grote gebeurtenis. Want er verandert veel voor een baby op de kinderopvang. Andere verzorgers, nieuwe geluiden en geuren, een ander bedje, een afwijkende dagindeling, en vaak voeding uit een flesje. Deze veranderingen van routine kunnen stress veroorzaken. Stress kan van invloed zijn op de risicofactoren rond wiegendood. Daarom is het belangrijk om een baby langzaam te laten wennen, om de overgang van thuis naar de kinderopvang zo soepel mogelijk te laten verlopen.

Belangrijke aandachtspunten:

- Bij de intake/kennismaking wordt nogmaals het veilig slapen beleid besproken met de ouders. Tijdens dit gesprek vragen wij de ouders hoe hun baby thuis slaapt en of er bijzonderheden zijn. Als er slaapgewoonten zijn die afwijken van ons beleid, bespreken we dit met de ouders. Het zoveel mogelijk gelijktrekken van de slaapgewoonten thuis versus opvang is belangrijk.
- Bij verzoeken van ouders die afwijken van het veilig slapen beleid, wordt verwezen naar het betreffende beleid en uitgelegd wat de risico's zijn. Ook wordt in een gesprek met de ouders gevraagd naar achterliggende redenen van het verzoek en samen naar alternatieve oplossingen gezocht.
- Er wordt gestart met een wenperiode, waarin de baby (enkele malen) op wenbezoek komt. Minimaal één van deze bezoeken bevat ook een slaapmoment.
- Tijdens de wenperiode wordt met de ouders besproken dat het belangrijk is om alle bijzonderheden ten aanzien van het welzijn van de baby, maar ook qua ontwikkeling te melden bij de overdracht in de ochtend. Denk hierbij aan de fase waarin de baby gaat omdraaien van rug naar buik, veranderingen in aantal slaapjes, etc.
- Alle bovengenoemde stappen worden opnieuw doorlopen, wanneer ouders een tweede, derde etc. kindje aanmelden bij onze opvang. Dit om ervoor te zorgen dat de aandacht voor de preventie van wiegendood niet verslapt.

Communicatie tijdens eerste maanden

In de fase waarin een baby probeert om voor de eerste keer om te draaien van rug naar buik, is er een sterk verhoogd risico op wiegendood. De keren daarna, als de baby het omdraaien nog niet goed beheerst en nog niet kan terugdraaien, geven ook een verhoogd risico. Vaak komt deze kritieke fase in de ontwikkeling van de baby juist op het moment dat het nog maar net gestart is in de kinderopvang.

Belangrijke aandachtspunten:

- Er wordt extra aandacht besteed aan een zorgvuldige mondelinge overdracht als de ouder de baby komt brengen. Ouders wordt actief gevraagd naar bijzonderheden ten aanzien van het welzijn van de baby, maar ook qua ontwikkeling. Denk hierbij aan de fase waarin de baby gaat omdraaien van rug naar buik, veranderingen in aantal slaapjes, etc.
- Ook wordt extra aandacht besteed aan de mondelinge overdracht als de ouder de baby aan het eind van de dag komt ophalen. De pedagogisch professional informeert de ouder over belangrijke ontwikkelingen van hun baby tijdens het verblijf op de opvang. Dit versterkt zowel de veiligheid thuis als de veiligheid op de opvang.
- De hierboven genoemde bijzonderheden die besproken zijn in de mondelinge overdracht tussen ouder en pedagogisch professional worden vastgelegd in het (digitale) communicatiesysteem (ouderportaal) tussen ouder en opvang.
- Om ervoor te zorgen dat elke pedagogisch professional, ook parttime- en invalkrachten, op de hoogte zijn van belangrijke ontwikkelingen van de baby (denk aan voor het eerst omdraaien) en eventuele bijzonderheden in de slaapgewoonten, zorgen we altijd voor een zorgvuldige interne overdracht en het vastleggen van deze bijzonderheden.

Afwijkende slaapverzoeken van ouders

Komen er ondanks duidelijke communicatie met ouders over het veilig slapen beleid voorafgaand en tijdens de wenperiode, toch slaapverzoeken die afwijken van het beleid, dan gaan we met de ouders in gesprek en leggen uit wat de risico's zijn. Willen zij dan alsnog dat hun baby bijvoorbeeld op de buik slaapt of ingebakerd wordt (soms hebben zij hun baby daar al aan gewend), dan wordt per situatie een zorgvuldige afweging gemaakt of wij aan dit verzoek kunnen voldoen.

Als bij hoge uitzondering op het verzoek ingegaan wordt, moeten ouders een schriftelijk toestemmingsformulier ondertekenen, waarmee zij aangeven op de hoogte te zijn van de risico's en toestemming geven voor de afwijking op het reguliere beleid inclusief argumentatie/advies deskundige. Het toestemmingsformulier wordt zorgvuldig bewaard in het dossier van het kind.

Voor de afwijkende slaapverzoeken 'Inbakeren' en 'Buikligging' gelden een aantal voorwaarden die hierna beschreven worden. Voor alle andere afwijkende slaapverzoeken (denk aan vastleggen/fixeren in bed, slapen met een spreidbroek, etc) wordt contact opgenomen met de kwaliteitsmedewerker van onze organisatie voor overleg.

Inbakeren

Baby's worden in principe niet ingebakerd, behalve als ouders hier nadrukkelijk om vragen. In dat geval wordt de baby alleen ingebakerd als aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:

- De ouders hebben deskundig advies ingewonnen bij een kinder- of jeugdarts of verpleegkundige van het consultatiebureau.
- Er wordt ingebakerd met een kant-en-klare inbakerdoek (geen losse doeken), waarbij de baby stevig ingepakt wordt met de armpjes langs het lichaam. Rondom de beentjes zit de doek lossier waardoor de baby zijn beentjes kan optrekken en spreiden. Dit is belangrijk voor een gezonde ontwikkeling van de heupen.
- Een meegebrachte inbakerdoek wordt alleen gebruikt als deze eenvoudig te hanteren is en de betrokken medewerkers een duidelijk instructie hebben ontvangen van de ouders.
- De betrokken medewerkers voelen zich comfortabel en bekwaam om het inbakeren uit te voeren.
- Met een inbakerslaapzak kan niet volgens de richtlijn worden ingebakerd, daarom gebruiken we deze niet. De kans bestaat dat baby's die veel bewegen in deze inbakerslaapzakjes net genoeg ruimte hebben om naar hun buik te draaien. Maar ze kunnen hun armpjes niet genoeg bewegen om ook weer zelf terug te draaien.
- Vanaf 4 maanden wordt in overleg met de ouders het inbakeren geleidelijk afgebouwd. Starten met inbakeren als de baby 4 maanden of ouder is, doen we nooit.

- Het is belangrijk om het inbakeren af te bouwen, voordat een baby begint met omdraaien. Als een ingebakerde baby per ongeluk naar de buik draait, is dat gevaarlijk.
- Vanaf 6 maanden moet het inbakeren volledig afgebouwd zijn. Een baby wordt dan nooit meer ingebakerd. Als een baby eerder, dus voor de leeftijd van 6 maanden, al een poging doet om te gaan draaien van rug naar buik, moet het inbakeren direct gestopt worden. Het is van groot belang dat ouders en pedagogisch professionals signalen van een eerste poging tot omdraaien met elkaar bespreken.

Baby's die ziek zijn, denk aan koorts, luchtweginfectie, verkoudheid, heupdysplasie, scoliose of binnen 24 uur na vaccinatie, worden niet ingebakerd.

Buikligging

- Er zijn bepaalde, maar niet vaak voorkomende (aangeboren) afwijkingen waarbij buikligging om medische redenen (tijdelijk) wel wenselijk kan zijn, bijvoorbeeld het syndroom van Pierre-Robin of bepaalde vormen van een open ruggetje. In zo'n geval wordt de ouders gevraagd naar het deskundig advies van de kinder- of jeugdarts of verpleegkundige van het consultatiebureau.
- Het zonder medische reden op de buik slapen, omdat een baby daar thuis aan gewend is, proberen we zoveel mogelijk te voorkomen door al voordat de baby naar de opvang gaat afspraken te maken met ouders over de slaaphouding.
- Om vergissingen te voorkomen hangt aan het bed van een baby die op de buik slaapt een kaart met een grote letter B.

Verantwoordelijkheid

Wij zijn als kinderopvangorganisatie verantwoordelijk voor het waarborgen van de veiligheid en gezondheid van het kind, ook als er op verzoek met toestemming van ouders afgeweken wordt van het reguliere beleid. In geval van afwijkende slaapverzoeken van ouders zullen wij daarom altijd een professionele afweging maken of het tegemoetkomen aan dat verzoek voldoende veilig en gezond is voor het kind tijdens de opvang. Als bij hoge uitzondering op het verzoek ingegaan wordt, moeten ouders een schriftelijk toestemmingsformulier ondertekenen.



Handelen in geval van calamiteit

Als er ondanks alle voorzorgsmaatregelen toch een baby in slechte conditie wordt aangetroffen, handel als volgt:

- Blijf kalm.
- Prikkel de baby (zonder krachtig te schudden, ondersteun het hoofdje).
- Roep de hulp in van collega's.
- Bel direct 112.
- Zorg ervoor dat de baby op de rug op een harde ondergrond ligt. Als de baby niet reageert, pas vijf mond-op-mondbeademingen toe. Bij alsnog niet reageren start hartmassage en mond-op-mondbeademing in de verhouding 15:2. Zie [hier](#) voor een gedetailleerdere beschrijving.
- Informeer de ouders.
- Informeer de leidinggevende en de directie.
- Maak notities, inclusief alle tijdstippen wanneer er wat wordt gedaan vanaf het moment waarop de baby gevonden is.

Aanbevolen wordt om in geval van plotseling en onverwacht overlijden daarvan zo spoedig mogelijk, maar in ieder geval binnen enkele dagen tevens melding te maken bij de Expertisegroep Wiegendood van de Nederlandse Vereniging voor Kindergeneeskunde (NVK) via expertisegroepwiegendood.nvk@gmail.com. Uiteraard alleen met toestemming van de ouders. Een arts van de Expertisegroep kan adviseren over de mogelijkheden van nader (medisch) onderzoek en extra begeleiding bieden.

Raadzaam is om alle omstandigheden zo spoedig mogelijk en zo volledig mogelijk te noteren. Veel gegevens zijn essentieel of van groot belang om naderhand bij te dragen aan het onderzoek naar een oorzaak van en/of factoren die hebben bijgedragen aan het overlijden.

Noteer ten behoeve van een op te stellen observatieverslag: tijdstip van de gebeurtenis, de aangetroffen situatie in het bedje, de houding van de baby (buik-, zij- of rugligging), positie van het gezicht, de kleding en de temperatuur in de ruimte waar de baby aangetroffen is.

De directie beseft dat in geval van overlijden nazorg voor de ouders, de betrokken pedagogisch professional(s) en collega's heel belangrijk is. Goede communicatie tussen alle betrokkenen staat daarbij voorop. In de eerste plaats hebben de ouders recht op volledig inzicht in de omstandigheden rond het overlijden.

Nazorg is van groot belang. Voor de ouders en de medewerkers van de kinderopvang. Aandacht voor alle betrokkenen en openheid over de gang van zaken, dragen bij aan het op gang komen van het rouwproces. De Expertisegroep Wiegendood, van de Nederlandse Vereniging voor Kindergeneeskunde (NVK), kan advies geven en behulpzaam zijn bij de nazorg (expertisegroepwiegendood.nvk@gmail.com).

Uitgave van VeiligheidNL

Dit protocol 'Veilig Slapen in de Dagopvang' is opgesteld door deskundigen vanuit diverse disciplines. Het is gebaseerd op wetenschappelijk inzichten en ervaringen opgedaan vanuit de praktijk en in lijn met de [landelijke richtlijn Preventie Wiegendood](#).

De Veilig Slapen adviezen worden in Nederland breed ondersteund, door alle (medische) organisaties die zich bezighouden met babyzorg, waaronder consultatiebureaus, kraamzorg, de GGD, kinderartsen, kinder- en neonatologieverpleegkundigen, verloskundigen en VeiligheidNL.

Vragen en toelichting protocol

Lees [hier](#) de antwoorden op veel gestelde vragen. Staat jouw vraag er niet tussen? Bespreek deze dan binnen je eigen organisatie, bijvoorbeeld met de kwaliteitsmedewerker.

Om het protocol beter te begrijpen en toe te passen is tevens de e-learning [Veilig Slapen in de Kinderopvang](#) beschikbaar.

Addendum Protocol Veilig Slapen in de Kinderopvang

binnen kinderdagverblijf Villa Kakelbont



Villa Kakelbont

kinderdagverblijf



Inhoud

Inleiding.....	3
Regelmatige controles.....	4
Hangwieg.....	5
Kinderwagen.....	6
Buitenslapen.....	7
Uitzonderingen.....	8
Aanvullende informatie.....	9
Slapen vanaf 2 jaar.....	11

Inleiding

VeiligheidNL heeft een adviserend Protocol Veilig Slapen in de Kinderopvang geschreven ter voorkoming van wiegendood. Dit protocol beschrijft het beleid ter voorkoming van wiegendood voor kinderen tot 2 jaar met als basis de 4 belangrijkste slaapadviezen 'De 4 van Veilig slapen in de Kinderopvang'. Bij Villa Kakelbont baseren we ons op het geschreven Protocol van VeiligheidNL dat onderdeel uitmaakt van het Veiligheids- en Gezondheidsbeleid van VeiligheidNL. Het protocol is ontwikkeld in samenwerking met brancheverenigingen en pedagogisch professionals, en sluit aan bij de landelijke richtlijn Preventie Wiegendood.

Dit protocol 'Veilig Slapen in de Kinderopvang' is opgesteld door deskundigen vanuit diverse disciplines. Het is gebaseerd op wetenschappelijk inzichten en ervaringen opgedaan vanuit de praktijk en in lijn met de landelijke richtlijn Preventie Wiegendood. De Veilig Slapen adviezen worden in Nederland breed ondersteund, door alle (medische) organisaties die zich bezighouden met babyzorg, waaronder consultatiebureaus, kraamzorg, de GGD, kinderartsen, kinder- en neonatologieverpleegkundigen, verloskundigen en VeiligheidNL.

Binnen de kaders van het protocol van VeiligheidNL heeft Villa Kakelbont aanvullende werkafspraken opgesteld die aansluiten bij onze dagelijkse praktijk en de praktische uitvoering binnen de kinderopvang. Deze werkafspraken hebben onder andere betrekking op slapen op andere plekken, overige aandachtspunten, het omgaan met uitzonderingen, een nadere uitwerking van de wijze waarop toezicht en controles tijdens slaapmomenten worden vormgegeven en het slapen van kinderen vanaf 2 jaar.

Regelmatige controles

Bij de uitvoering van het Protocol Veilig Slapen in de Kinderopvang hanteren wij een werkwijze waarbij kinderen tijdens het slapen regelmatig en zorgvuldig worden gecontroleerd. Bij Villa Kakelbont zijn de wijze en frequentie van deze controles zodanig ingericht dat zij zorgvuldig uitvoerbaar zijn door de pedagogisch professionals binnen de dagelijkse praktijk van de kinderopvang, waarbij veiligheid en alertheid altijd vooropstaan. Bij Villa Kakelbont maken we gebruik van cameratoezicht, waardoor de kinderen ook vanaf de groep altijd gemonitord kunnen worden.

Uitvoering en registratie van de slaapcontroles

De controles worden in de praktijk als volgt uitgevoerd en geborgd binnen onze werkwijze:

- Iedere keer dat een pedagogisch professional een baby in bed legt of uit bed haalt, worden gelijktijdig alle bedjes waarin kinderen slapen gecontroleerd. Deze controle wordt direct geregistreerd in het logboek op de groep.
- Gedurende de slaaptijden wordt daarnaast regelmatig via de aanwezige camera's toezicht gehouden op de slapende kinderen. Ook deze cameracontroles worden vastgelegd in het logboek.
- Op momenten waarop er langere tijd geen kinderen in of uit bed worden gehaald, vindt er tussentijds een fysieke controleronde plaats door een pedagogisch professional. Hierbij worden alle slapende kinderen persoonlijk gecontroleerd bij het bedje. Ook deze controles worden geregistreerd in het logboek.
- De pedagogisch professionals dragen gezamenlijk verantwoordelijkheid voor het uitvoeren en registreren van de controles. Zij spreken elkaar hier actief op aan en herinneren elkaar indien nodig aan zowel de uitvoering als de registratie. Het logboek is op de groep aanwezig en direct voor iedere pedagogisch professional toegankelijk.

Door deze structurele werkwijze zijn de controles regelmatig, zorgvuldig en vast onderdeel van de dagelijkse praktijk.

Inhoud van de controles

Tijdens een controle wordt het volgende beoordeeld:

Cameracontrole

- De slaaphouding van de baby. Ligging op de rug, tenzij anders overeengekomen in verklaring Veilig Slapen.
- Algemene indruk: een ontspannen, rustige en veilige slaaphouding.
- Eventuele bijzonderheden, zoals onrust of afwijkende ligging.
- Afwijkende geluiden.
- Wanneer er iets opvallends wordt gezien bij de cameracontrole, volgt er direct een fysieke controle.

Fysieke controle

- Visuele controle van houding en ligging.
- Controle van de ademhaling (zichtbaar en/of hoorbaar).
- Algemene indruk van welzijn en comfort.
- Indien nodig wordt de slaaphouding gecorrigeerd volgens de geldende afspraken.

Bij twijfel of bijzonderheden wordt, bij zowel de fysieke en/of cameracontrole, direct gehandeld.

Hangwieg

Hoewel het de nadrukkelijke voorkeur heeft dat kinderen in een bed slapen, zijn er binnen groep Nielson en groep Langkous hangwiegen aanwezig waarin baby's kunnen slapen. Sommige baby's vinden het in het begin nog lastig om in een bed te slapen en moeten wennen aan de geluiden en prikkels van het kinderdagverblijf. Daarnaast vinden pedagogisch professionals het belangrijk om eerst de gewoontes van een kind te leren kennen, waaronder ook het slaapgedrag valt.

Voor kinderen die moeite hebben met slapen kan de hangwieg tijdelijk een veilige en vertrouwde plek bieden, waardoor zij toch voldoende rust krijgen. Van ouders wordt wel verwacht dat zij thuis, vóór de start bij de kinderopvang, oefenen met het zelfstandig in slaap vallen van hun kind of dat het in slaap wiegen zoveel mogelijk wordt afgebouwd.

Voor het gebruik van de hangwieg gelden de volgende richtlijnen, die door pedagogisch professionals strikt worden nageleefd:

- Jonge baby's die zich nog niet kunnen omdraaien of optrekken, mogen eventueel in de hangwieg slapen.
- De hangwieg hangt op een veilige plek in de groep, buiten bereik van andere kinderen, en zodanig dat het kind zelf nergens bij kan.
- Het matrasje in de hangwieg is stevig en veilig.
- Tijdens het slapen ligt er geen speelgoed of knuffels in de hangwieg.
- De hangwieg wordt niet afgedekt en er hangen geen doeken aan de zijkanten.
- Een kind dat in een slaapzak in de hangwieg slaapt, wordt niet toegedekt. Wanneer een kind geen slaapzak draagt, mag er alleen bij blijvend toezicht een dunne deken worden gebruikt.
- Op zonnige dagen wordt zonwering gebruikt om te voorkomen dat het kind in direct zonlicht ligt.
- Zodra een baby zich begint om te draaien, wordt de hangwieg niet meer gebruikt en slaapt het kind altijd in een bed.

Het is van belang dat ouders op het toestemmingsformulier Veilig Slapen expliciet toestemming hebben gegeven voor het gebruik van de hangwieg aangezien bij het gebruik van de hangwieg wordt afgeweken van het Protocol Veilig Slapen in de Kinderopvang. Daarnaast geven ouders op dit formulier aan dat zij wijzigingen in de fysieke ontwikkeling van hun kind, zoals het leren omdraaien, tijdig doorgeven aan de pedagogisch professionals.

Kinderwagens

Bij Villa Kakelbont kan er ook gebruik worden gemaakt van kinderwagens. Echter wordt er niet geslapen in de kinderwagens. De kinderwagens zijn uitsluitend bedoeld voor het maken van wandelingen buiten of voor gebruik op de speelplaats. Het laten slapen van kinderen in de kinderwagen is niet toegestaan. Kinderwagens worden alleen gebruikt onder continu toezicht van een pedagogisch professional.

Binnen het kinderdagverblijf wordt geen gebruikgemaakt van een draagzak. Baby's worden niet in een draagzak gedragen of daarin te slapen gelegd.

Buitenslapen

Op dit moment is er bij Villa Kakelbont nog geen mogelijkheid tot buitenslapen. Villa Kakelbont onderzoekt momenteel of dit in de toekomst kan worden gerealiseerd. Wanneer buitenslapen wordt ingevoerd, zullen wij in dit addendum een aanvulling doen op het bestaande Protocol Veilig Slapen in de Kinderopvang.

Uitzonderingen

Regressiehelmpje

Het gebruik van een regressiehelmpje of spreidbroek, komt niet frequent voor. Een regressiehelmpje wordt op voorschrift van een arts gebruikt bij baby's onder het jaar. Hiermee kan vaak verdere scheefgroei of afplatting van de schedel worden voorkomen. Er blijken geen extra veiligheidsvoorschriften te zijn bij het gebruik van een regressiehelmpje. Wel is het nodig om aan ouders gebruik- en verzorgingsadvies te vragen. Wanneer een baby een regressiehelmpje draagt, is het essentieel dat er met de ouders een gesprek plaatsvindt om het hierover te hebben en duidelijke afspraken te maken. Deze afspraken worden zorgvuldig vastgelegd en schriftelijk bevestigd met ondertekening door de ouders.

Spreidbroekje

Hetzelfde geldt voor een spreidbroekje. Een spreidbroekje wordt aangemeten bij een afwijking in de heupen van baby's. Zij krijgen een spreidbroek aangemeten dat ervoor zorgt dat de heup in de kom blijft. De benen blijven in spreidstand staan. Zo kan de heup zich verder goed ontwikkelen. In principe blijft deze spreidbroek ook in bed aan. Wij zullen ouders altijd vragen om een goede uitleg over de verzorging en het dragen van de spreidbroek. Wij zullen het advies dat ouders van de arts hebben ontvangen opvolgen. Ook hierbij is het essentieel dat er met de ouders een gesprek plaatsvindt om het hierover te hebben en duidelijke afspraken te maken. Deze afspraken worden eveneens zorgvuldig vastgelegd en schriftelijke bevestigd met ondertekening door ouders.

Aanvullende informatie

Slaapzak

Bij Villa Kakelbont is het de verantwoordelijkheid van de ouders om een slaapzak mee te geven waarin de baby kan slapen. Villa Kakelbont gaat ervan uit dat de ouder een slaapzak kiest met de juiste maat en dikte, passend bij de leeftijd van de baby en de temperatuur (in de slaapkamer) en deze tijdig wisselt. De pedagogisch professionals zullen dit, indien nodig, met de ouders bespreken zodra de slaapzak niet (meer) geschikt is. Baby's slapen in ieder geval tot 2 jaar in een slaapzak. Vanaf deze leeftijd bepalen de ouders zelf of hun kind nog in een slaapzak slaapt en geven zij deze eventueel mee.

Vanaf 2 jaar kan er bij een kind gekozen worden voor een laken of dekbed. Wanneer een kind in een slaapzak slaapt, wordt er geen laken of dekbed gebruikt. Slapen zonder slaapzak gebeurt altijd met een laken of dekbed dat passend is bij de temperatuur. De dekbedden zijn voorzien van klittenband zodat deze aan de onderzijden goed dichtzitten.

Indien een kind goed slaapt in een slaapzak, is op dat moment geen wijziging nodig.

Knuffels

In het Protocol Veilig Slapen in de Kinderopvang staat een advies geschreven over het gebruik van knuffels. Binnen Villa Kakelbont volgen we dit advies op en hierover zijn de volgende afspraken gemaakt:

Baby's/Kinderen vanaf 1 jaar

- Een klein knuffeltje mag mee naar bed.
- Let op: het gevulde deel van de knuffel mag niet groter zijn dan het hoofdje van het kind.

Baby's/kinderen jonger dan 2 jaar

- Grote gevulde knuffels mogen alleen als ouders toestemming geven.
- Ouders vullen hiervoor het toestemmingsformulier Veilig Slapen in.

Slaapkamerveiligheid

De slaapkamers zijn overzichtelijk en veilig ingericht, zodat kinderen gemakkelijk in bed gelegd kunnen worden en ook eenvoudig weer uit hun bedjes gehaald kunnen worden. De slaapkamers worden niet gebruikt als speelruimte. Binnen het bereik van de bedden bevinden zich geen loshangende koordjes, zoals van rol gordijnen, en geen touwtjes, snoeren (bijvoorbeeld van een babyfoon) of elastiekjes. Verwarmingselementen en verwarmingsbuizen zijn buiten het bereik van de kinderen geplaatst. Ook stopcontacten bevinden zich buiten bereik en zijn voorzien van veiligheidsstopcontacten. Tijdens het slapen van de kinderen zijn de ramen altijd gesloten. De deuren zijn uitgerust met veiligheidsstrips en openen naar buiten toe. De slaapkamers zijn niet te donker ingericht en naast het fysieke toezicht, zoals beschreven in het Protocol Veilig Slapen in de Kinderopvang, is er aanvullend toezicht mogelijk via camera's en babyfoons. Felle zon wordt geweerd door middel van buitenzonwering in de vorm van screens.

Temperatuur slaapkamer

De aanbevolen temperatuur in de slaapkamers ligt tussen de 15 en 20 graden. Met name bij zomerse temperaturen wordt gebruikgemaakt van de airco's in de slaapkamers om te koelen. Deze worden vroeg in de ochtend aangezet om de slaapkamers alvast af te koelen. Ongeveer een half uur voordat de kinderen gaan slapen, wordt de airco uitgezet of wordt de temperatuur bijgesteld, zodat de temperatuur tijdens het slapen aangenaam blijft. Wanneer de temperatuur het toelaat en het droog weer is, kan ervoor worden gekozen om de ramen in de ochtend vóór het slapen en in de middag na het slapen open te zetten. Daarnaast kan er worden geventileerd via het aircosysteem. Dit systeem staat altijd op de ventilatiestand wanneer er kinderen in bed liggen.

Buitenzonwering houdt warmte beter buiten dan binnenzonwering. Daarom gaat de buitenzonwering 's ochtends bij binnenkomst direct naar beneden. Wanneer de buitenzonwering pas wordt gebruikt op het moment dat de zon al naar binnen schijnt, is er namelijk al veel warmte binnengedrongen.

Luchten en ventileren zijn beide belangrijk voor een gezond binnenklimaat in de slaapkamers. Luchten houdt in dat in korte tijd alle verontreinigde binnenlucht wordt verversed door ramen of deuren wijd open te zetten.

Afhankelijk van de windsnelheid is minder dan een kwartier luchten meestal al voldoende om de lucht in een ruimte te verversen. Luchten zorgt echter slechts voor een kortdurende verbetering van het binnenmilieu; in de meeste gevallen is de temperatuur binnen tien minuten weer op peil. Luchten is geen vervanging van ventilatie, maar is wel belangrijk op momenten waarop extra verontreiniging ontstaat, zoals na het slapen. Ook 's ochtends vroeg is luchten noodzakelijk wanneer er 's nachts niet is geventileerd.

Ventileren betekent het voortdurend verversen van lucht, waarbij buitenlucht de binnenlucht vervangt die verontreinigd wordt door het continu vrijkomen van vocht, gassen, geurstoffen, micro-organismen en zwevende deeltjes, zoals microstof (vaak fijnstof genoemd).

Het ontstaan van tocht moet hierbij worden voorkomen, waarbij extra aandacht nodig is bij het gebruik van airco's. Ventilatievoorzieningen bevinden zich bij voorkeur niet pal boven een ledikant.

Bij binnenkomst in de ochtend worden de slaapkamers gelucht doormiddel van ramen te openen. De slaapkamers worden minimaal tweemaal per dag gedurende vijftien minuten gelucht, bij voorkeur vóór en na de slaapmomenten en wanneer er geen kinderen in de ruimte aanwezig zijn.

Aanvullende controles

- Er wordt zorgvuldig gecontroleerd dat de bedhekjes correct zijn gesloten. Pedagogisch professionals zien hier gezamenlijk op toe en controleren elkaar.
- Regelmatig worden de fopspenen gecontroleerd op breuken en de knuffels op losse onderdelen.

Slapen vanaf 2 jaar

Logboek

Vanaf 2 jaar vindt er bij Villa Kakelbont geen verplichte fysieke controle meer plaats. Op deze leeftijd is het belangrijk dat kinderen ongestoord kunnen slapen; fysieke controles zouden hen mogelijk wakker kunnen maken. Bij kinderen jonger dan 2 jaar is fysieke controle wél nodig en aanbevolen volgens het Protocol Veilig Slapen in de Kinderopvang. Bij Villa Kakelbont vinden we het echter belangrijk dat er toch toezicht blijft, wat altijd al gebeurt via cameratoezicht. Wanneer er cameracontroles plaatsvinden, wordt dit door de pedagogisch professional geregistreerd in het logboek. Indien er toch een fysieke controle kan worden gedaan, bijvoorbeeld vanwege een kind dat eerder uit bed wordt gehaald of een ander kind dat later in bed wordt gelegd dan worden deze fysieke controles alsnog uitgevoerd door te controleren in alle bedjes waar kinderen slapen en geregistreerd in het logboek.

Knuffels

Kinderen ouder dan 2 jaar

- Grote gevulde knuffels (gevuld deel van de knuffel mag niet groter zijn dan het hoofd van het kind) mogen alleen als ouders toestemming geven.
- Ouders vullen hiervoor het toestemmingsformulier Veilig Slapen in.